

02/08/2021
כ"ד אב תשפ"א

חה"כ אפרת רייטן מרום
יו"ר ועדת העבודה הרווחה והבריאות

הנדון: עמדת אלו"ט בנושא מתווה העלאת קצבאות הנכות:

דרישה להגברת השקיפות והסרת "חסם השר"מ" במסגרת יישום חוק העלאת הקצבאות (תיקון 200 לחוק הביטוח הלאומי)

1. בימים אלו מתקיימים דיונים בין נציגי משרדי הממשלה וארגוני הנכים בנושא הקצאת יתרת התקציב הקבוע בתיקון 200 לחוק הביטוח הלאומי (2.141 מתוך 4.341 מיליארד ₪) וקביעת הסדר קבע ליישום הפעילות הנותרות אשר יועדו לינואר 2020 ולינואר 2021 - הכל בהתאם להסכמות קודמות למול ארגוני הנכים ומסקנות הצוות הבין-משרדי.
2. עניינו של נייר עמדה זה, ראשית בחוסר שקיפות בולט בכל היבטי התהליך אשר אינו מאפשר עיון, בקרה ושמייעת ציבור באופן נאות, ושנית - בהדרת אוכלוסייה מודרת ממילא של אנשים עם אוטיזם, ע"י כוונה להותיר את "חסם השר"מ" המפלה אוכלוסייה זו ומותירה כפי שיוסבר בהמשך, בתחתית מקבלי קצבאות הנכות, וללא תמיכות אפקטיביות לצרכי שילוב בקהילה, שיקום וחיים בכבוד.

א. הפרת הסכמות למול ארגוני הנכים והיעדר שקיפות

3. כידוע, התיקון וההסכמות הנלוות לו לא קוימו במלואם ובמועדים המיועדים. בנוסף, קיים היעדר שקיפות ביחס להמלצות ליישום, השיקולים בבסיסן, הפער למול הסכמות קודמות, ההשפעות העתידיות, החישובים אשר בבסיס היישום המתוכנן וכיו"ב. נתונים אלו אלה לא מפורסמים לציבור, וזאת באופן הפוגע בזכות השמיעה והטיעון של ארגוני הנכים ולא מאפשרים בקרה והתייחסות.
4. בכלל זאת, קיימת מחלוקת למול משרד האוצר, אשר במרכזה כוונת אגף התקציבים "לנגוס" ביתרת הסכום המובטח העומדת על 2.141 מיליארד, תוך הפרת הסכמות קודמות. זאת, כפי הנראה על בסיס קביעת חריג "שינוי התנהגות" שאין לו מקור בחוק ואין לו מקבילה בדיני הביטוח הלאומי, בצד תחשיבים שונים נוספים בעלי משמעות דרמטית על ציבור הנכים – אשר כאמור, אינם גלויים לציבור.
5. המלצות ותחשיבי הצוות הבין משרדי, לא פורסמו גם הן, אך כפי המסתמן, היישום בפועל אמור לשקף את אשר הוסדר במסגרת הוראות השעה (חוק הביטוח הלאומי (הוראת שעה) – מענק חד-פעמי חלף הגדלת קצבאות הנכות), בכלל זאת - העלאת קצבאות הנכות הכללית לסכום של 3,700 ₪; העלאת סכום הקצבה הניתנת לזכאי שר"מ בדרגות השונות; תוספת קצבה לילדים בעלי תלות בזולת והוספת דרגת ביניים שלישית בגמלת תלות בזולת, בדומה למדרג הקיים בקצבת השר"מ.

ב. הסרת "חסם השר"מ": הורדת הסף הרפואי לבדיקת זכאות לשירותים מיוחדים ל-40% נכות רפואית

6. היישום המתוכנן, כמסתמן ושלא ע"ס פרסומים רשמיים – אינו כולל את הורדת "חסם השר"מ" אשר לא פעם שולל מאנשים עם אוטיזם אפשרות להסתייע בשירותים מיוחדים – אף שבפועל חלקם עונים על המבחנים התפקודיים ומציגים תלות מוגברת בתמיכת הזולת.
7. קצבת השר"מ (קצבת שירותים מיוחדים – להלן "שר"מ") מיועדת לכסות על הנטל הטיפולי והכלכלי הכבד הנובע מהיעדר עצמאות בתפקודי יום יום ביתיים - ADL (רחצה, הלבשה, אכילה, היגיינה אישית וניידות), צורך בהשגחה בשל סיכון עצמי או סיכון הסביבה, והיעדר עצמאות בתפקודים ניהוליים (כדוגמת טיפול רפואי ונטילת תרופות, אחזקת הבית, קניות, סידורים מוסדיים וכספיים). הקצבה מחולקת לשלוש דרגות בסכומים של 1,427-5,341 ₪ המשקפות את מידת התלות של הנכה בעזרה חיצונית (בהתאם לבדיקה תפקודית אחידה).

8. "חסם השר"מ" נובע מההסדר הקיים הקובע תנאי סף של 60% נכות רפואית, לעצם הגשת הבקשה לבדיקת זכאות לתוספת שר"מ. סף זה מסתמך על מדרג אחוזי הנכות הרפואית הקבוע לאנשים בעלי מגבלות פיזיות, ואינו לוקח בחשבון את מדרג אחוזי הנכות במסגרתו נבחנת נכותם של אנשים עם אוטיזם - מדרג אשר גם בנסיבות של מגבלה משמעותית והיעדר כושר עבודה מוחלט - עשוי להוביל לקביעת נכות **בשיעור 40-50% בלבד**. לפיכך תנאי סף זה, מייצר בפועל אבחנה בין מגבלות פיזיות למגבלות שאינן פיזיות, תוך התעלמות מהיעדר שוני בהיקף הפגיעה התפקודית.
9. כיום ברור לכל כי גם נכים שאינם בעלי מוגבלות פיזית, כדוגמת אנשים עם אוטיזם – עלולים לסבול מפגיעה קשה בתפקודי ה-ADL, ולעתים קרובות סובלים אף מהזדקקות מוגברת להשגחה ותמיכה בתפקודים ניהוליים, לעומת בעלי מגבלה פיזית.
10. חשוב לזכור - בשל המבנה ההיסטורי של מערך הקצבאות, כיום אנשים עם אוטיזם לא זכאים כמעט לכל הטבה נלווית (שר"מ, ניידות), למעט קצבת הנכות עצמה העומדת כעת ע"ס 3,321 ₪ בחודש – וזאת ע"ס תנאי סף שהם למעשה רפואיים ולא תפקודיים. לעומתם, נכים על רקע מגבלה פיזית, עשויים להיות זכאים לקצבאות והטבות מצטברות – עד סך של 8,662-12,245 ₪ בחודש (ללא תוספת ילדים ובני זוג).
11. פער התמיכות הנ"ל מדגים היטב את התוצאה המפלה של המבנה הקיים של מערך הקצבאות, **ומשליך ישירות על אפשרותם של אנשים עם אוטיזם להשתלב בקהילה, לקיים חיים בכבוד, ולפתח עצמאות בתחומי התפקוד השונים לאורך ציר הזמן ומעגל החיים**.
12. משום הטעמים שלעיל, אנו קוראים לביטולו לאלתר של "חסם השר"מ" ומתן אפשרות לאוכלוסייה של אנשים עם אוטיזם הסובלים מפגיעה משמעותית בתפקודי היום יום ובתפקודים ניהוליים – להיבחן לזכאות, ולקבל במקרים המתאימים את התמיכה המגולמת במסגרת קצבת השר"מ.
13. הורדת חסם השר"מ היא צעד מינימאלי המהווה תיקון הכרחי למידור רחב היקף ושנים במסגרת מערך הקצבאות – אשר מוסכם כיום על כלל הגורמים המקצועיים, כי אין לו עוד מקום.
14. נבקש את התייחסות נציגי הממשלה והצוות הבין משרדי למידע ולנתונים החסרים אשר לא הובאו לעיון הציבור ולצורך בהסרת "חסם השר"מ" במסגרת הדיון בוועדה.

יעל רלוי, עו"ד

ראש תחום בריאות וביטוח לאומי
האגף לקידום זכויות וקשרי ממשל – אלו"ט

העתקים :

עו"ד מיכאל זך, מנהל האגף לקידום זכויות וקשרי ממשל – אלו"ט
גבי ענת כהן שמואל, מנהלת הוועדה
חה"כ הנכבדים, חברי הוועדה